

Postavdelningen
Pär Lindberg
08-678 57 64
par.lindberg@pts.se

Näringsdepartementet

PTS yttrande över Service i glesbygd (SOU 2015:35), betänkande av utredningen Service i glesbygd (N 2014:01)

Post- och telestyrelsen (PTS) har i enlighet med 1 § förordningen (2007:951) med instruktion för PTS ett samlat ansvar inom postområdet och området för elektronisk kommunikation. PTS har också uppdrag att arbete för att samhällets behov av grundläggande betaltjänster kan tillgodoses på de orter och den landsbygd där behovet inte tillgodoses av marknaden.

Med utgångspunkt i myndighetens verksamhetsområde avger PTS i det följande sitt yttrande över rubricerade betänkande.

Grundläggande infrastruktur

Utredningen behandlar frågan om tillgången till bredband i glest befolkade områden, där det sällan finns tekniker som kan leverera hastigheter upp till 100 Mbit/s. PTS delar uppfattningen att tillgång till elektroniska kommunikationer som bredband och mobiltelefoni är en grundförutsättning för företagande, serviceförsörjning och attraktivt boende på landsbygden. Genom tillgång till bredband har företag på landsbygden kunnat utvecklas positivt och fått ökade intäkter i sin verksamhet till följd av en större marknad (exempel inom turism, konfektion, jordbruk och arkitektur). I ett land som Sverige med en hög urbaniseringstakt och stora geografisk avstånd skapar bredband och mobiltelefoni möjlighet att överbygga skillnader mellan stad och land och kan skapa förutsättningar för att bo och verka i hela landet.

Trådbundet bredband är centralt som drivkraft för den fortsatta samhällsutvecklingen och Sveriges konkurrenskraft. Tillgången till bredband i Sverige är segmenterad både geografiskt och hastighetsmässigt. Sverige har nått goda resultat i termer av att skapa tillgång till grundläggande bredband (1

Post- och telestyrelsen

Postadress:
Box 5398
102 49 Stockholm

Besöksadress:
Valhallavägen 117A
www.pts.se

Telefon: 08-678 55 00
Telefax: 08-678 55 05
pts@pts.se

Mbit/s) till hela landet. Utmaningarna är dock fortsatt stora vad gäller utbygganden av nästa generations nät. När det gäller trådbundet bredband blir utmaningen än större ju mer glest befolkat ett område är eftersom kostnaderna per anslutning stiger med avstånden.

Det finns ett flertal trådlösa tekniker som skulle kunna användas i de områden där befolkningstätheten gör trådbunden infrastruktur förhållandevis kostsam per anslutning. Marknadsaktörerna satsar mycket på utbyggnad av befintliga tekniker runt om i landet. Enligt den kartläggning av mobilnät¹ som PTS har genomfört finns det täckning för taltelefoni på ca 83 procent av landets yta, med antagandet att mobil-telefonen hålls i handen eller mot huvudet. När det gäller bredbandstäckning med lite högre hastigheter (10 Mbit/s) så täcker 4G-näten tillsammans ca 48 procent av ytan, med samma antagande som ovan. De snabbaste mobila bredbandsnäten (30 Mbit/s) har företrädesvis byggts ut där folk bor och verkar och täcker ca 60 % av befolkningen, vilket motsvarar ett par procent av landets yta.

Som nämnts ovan sker en utbyggnad av det mobila kommunikationsnätet i snabb takt av marknadsaktörerna. Det viktigaste verktyget som PTS har för att bidra till en fortsatt mobilnätsutbyggnad är en aktiv spektrumförvaltning med fokus på att spektrum ska skapa största möjliga samhällsnytta. PTS arbetar exempelvis aktivt med att möjliggöra en annan användning i 700 MHz-bandet såsom mobilt bredband för kommersiella tjänster från den 1 april 2017 och myndigheten ser att det är motiverat att förena 700 MHz-bandet med ett täckningskrav som i första hand fokuserar på geografiska områden med bristfällig mobiltäckning där konsumenterna befinner sig. Taltjänster och datatjänster upp till ca 10 Mbit/s möjliggörs därmed i geografiska områden med tidigare bristfällig mobiltäckning.

Såsom framgår av kapitel 5.6 i betänkandet har PTS lämnat en åtgärdslista² till regeringen i juni 2014 för ökad mobiltäckning. En av åtgärderna bestod av ”ökad kunskap om betalterminaler i mobilnät”. Precis som utredningen har konstaterat är möjligheterna till att kunna ta emot betalning grundläggande för att kunna bedriva kommersiell verksamhet. PTS har under våren 2015 slutfört den kartläggning av tillgängliga lösningar för att möjliggöra betalningar över mobilnäten som nämns i betänkandet. Av kartläggningen framgår bland annat att problemen minskar i takt med den pågående fiberutbyggnaden. Men man kan ändå konstatera att problem kvarstår i vissa glesbygdsområden och i samband med större evenemang. Även dessa problem skulle enligt kartläggningen till stora delar kunna undanröjas utifrån de tekniska och

---

¹ Rapport av uppdrag att samla in statistik om tillgången till mobila kommunikationsnät - PTS-ER-2015:7

² PTS åtgärder för ökad mobiltäckning, dnr 14-7016

infrastrukturella förutsättningar som numera ofta finns. Kundernas svaga intresse för teknikval samt kunders och säljares bristande kunskap om tillgängliga lösningar hindrar dock dessa lösningar. Det bidrar också till att efterfrågan på ny teknik är låg vilket gör att det bland annat saknas intresse att utveckla betaltjänstterminaler som kan utnyttja det 4G-nät som nu byggs ut.

Det ankommer på berörda branscher att utveckla betalterminaler och andra betallosningar som utnyttjar de möjligheter som ny teknik och infrastruktur ger. PTS ser emellertid att myndigheten, gärna i samverkan med andra myndigheter och aktörer, har ett ansvar för att öka kunskap om alternativa lösningar och de möjligheter som utbyggnaden av 4G-nät kan ge. PTS kommer därför att inleda en dialog med bland annat företrädare för detaljhandeln och tillverkare av betalterminaler. PTS har också tagit fram ett faktablad med goda råd för handlare, restaurangägare och andra som ska införskaffa en betalterminal. I samverkan med länsstyrelserna och branschorganisationerna för handel och restauranger kommer myndigheten att sprida detta till handlare, restaurangägare, kommuner med flera. Genom bland annat dessa insatser kan det skapas förutsättningar för en tydligare efterfrågan som kan driva på utvecklingen av nya lösningar och tjänster på betalområdet.

En annan åtgärd på den lista som lämnades till regeringen i juni 2014 rör PTS skyldighet att säkerställa att telefoni och funktionellt tillträde till internet (1 Mbit/s) tillhandahålls till de hushåll och fasta verksamhetsställen som inte kan få tillgång till dessa tjänster genom erbjudanden på marknaden. Som en del i detta arbete har myndigheten låtit göra en utvärdering av bredband via satellit och IP- telefoni över sådant bredband³. Tjänsten skulle kunna tillhandahållas i områden med sämre tillgång till markbaserad kommunikationsinfrastruktur. PTS ser att det finns möjligheter till att denna typ av tjänster kan bli ett kommersiellt alternativ för personer i glesbygd, som saknar möjligheter till telefoni och internetuppkoppling.

Som utredningen nämner görs det i Landsbygdsprogrammet för den kommande programperioden en stor satsning på att öka bredbandstäckningen och förbättra bredbandshastigheten. Jordbruksverket beräknar att de 3,25 miljarder som nu avsatts i landsbygdsprogrammet för att bygga snabbt bredband räcker till ca 500 000 invånare. Ca 300 000 invånare har snabbt bredband sedan förut. Det finns ca 1,4 miljoner invånare utanför tätort.

---

³ Se rapport "Utredning om IP-telefoni och bredband via satellit samt kvalitet på IP-telefonitjänster" som företaget A-focus genomfört på PTS uppdrag

PTS kan konstatera att det har framgått på de regionala dialogmötena⁴ för främjande av utbyggnaden av mobilnät att det finns önskemål om ett utpekat regionalt ansvar för mobiltäckningsfrågor. För varje dialogmöte har ytterligare steg tagits för att främja utbyggnaden av mobilnät på ett regionalt plan och därmed ges bättre förutsättningar för ytterligare mobiltäckning. PTS erfarenhet är att regional samordning av dialogmöten mellan olika aktörer fungerar mycket bra.

För att säkerställa att de omfattande kommersiella och offentliga satsningar som nu görs när det gäller utbyggnad av bredband och mobiltäckning i så hög grad som möjligt tillgodoser de behov som boende och företagande har i lands- och glesbygdsområden anser PTS att samordning behövs av exempelvis möten mellan aktörer eller olika vidtagna åtgärder.

Det är också angeläget att bland annat i den pågående översynen av bredbandsstrategin beakta de möjligheter att förbättra tillgången till samhällsservice och därmed överbrygga klyftorna mellan stad och land som en väl utbyggd infrastruktur i form av bredband och mobiltäckning ger.

Beskrivning av utvecklingen av tillgången till kommersiell service

PTS anser att utredningen i betänkandet redovisar en relevant och informativ beskrivning av utvecklingen vad gäller tillgången till kommersiell service i glesbygd, inklusive post- och grundläggande betaltjänster, samt av förutsättningarna för att i framtiden kunna fortsätta tillhandahålla denna service.

Grundläggande kommersiell service

PTS delar utredningens bedömning att tillgång till dagligvaror och drivmedel, apoteks- och postservice samt betaltjänster är att anse som grundläggande kommersiell service. PTS delar även utredningens bedömning att en grundläggande nivå av kommersiell service kan anses vara uppnådd när grundläggande kommersiell service är så tillgänglig att vardagen fungerar på ett tillfredsställande sätt för människor och företagande.

Utformning av stödet

Likaså delar PTS utredningens bedömning att det finns skäl att komplettera nuvarande stödformer i förordningen (2000:284) om stöd till kommersiell

---

⁴ Slutredovisning av regeringsuppdrag att främja regionala dialoger för utbyggnaden av mobilnät, PTS-ER-2015:18, N2014/1722/ITP

service med ett stöd riktat till särskilt sårbara och utsatta glesbygdsområden. Då de föreslagna stöden riktar sig till försäljningsställen för dagligvaror (avsnitt 12.2.2 och 12.2.3), som ligger utanför PTS ansvars- och kompetensområde, avstår vi från att närmare värdera de föreslagna stödets utformning.

Kommunernas roll, servicesamordning och samverkan mellan olika aktörer

PTS delar utredningens syn vad gäller kommunernas ofta avgörande roll när det gäller serviceförsörjning och servicesamordning. Myndigheten ser därför positivt på att Tillväxtverket, som utredningen föreslår, kan medverka till att det inom ramen för Landsbygdsprogrammet genomförs insatser till stöd för glesbygdskommuner som vill utveckla lokala servicelösningar (avsnitt 12.3).

Även förslaget att Centralt samordningsforum bör ta upp frågan om de statliga bolagens samordningsmöjligheter i särskilt sårbara och utsatta områden ser PTS positivt på. (avsnitt 12.4). Det är emellertid viktigt att denna samordning utgår från de olika förutsättningar som finns på de olika marknader som bolagen verkar på. På postområdet är det till exempel viktigt att i betrakta PostNords ombuds nät och lantbrevbärarservice som en helhet. Diskussionerna om samordning mellan ombudsbolag och mellan olika serviceslag bör därför även inkludera PostNords lantbrevbärarverksamhet. Som utredningen påpekar måste samordningslösningarna utformas på sådant sätt att de inte kommer i konflikt med konkurrenslag och annan lagstiftning.

Behov av samlad bild, detaljerat faktaunderlag

PTS har från arbetet med grundläggande betaltjänster erfarenhet av den betydelse som ett aktuellt och detaljerat faktaunderlag kan ha för möjligheten att identifiera behovet av och förutsättningarna för olika servicelösningar. Mot denna bakgrund anser myndigheten att det vore värdefullt om det inledande arbete och analys som Tillväxtanalys har gjort, i syfte att skapa en samlad bild av var ombuden är lokaliserade, kan utvecklas vidare tillsammans med de statliga bolagen, i syfte att få en samlad bild över ombudsnäten i särskilt sårbara och utsatta områden. (avsnitt 12.4).

På post- och paketområdet har PTS inlett framtagandet av ett bättre underlag för att värdera och analysera utbud av och tillgänglighet till post- och paketservice. Inom ramen för detta arbete har PTS inlett en samverkan med PostNord och Tillväxtanalys och diskussioner förs om hur detta samarbete kan utvecklas.

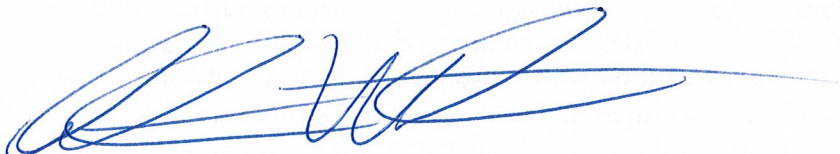
Behov av regionala utvecklingsprojekt för att trygga tillgången till postservice i den glesaste glesbygden

På postområdet föreslår utredningen att regionala utvecklingsprojekt bör initieras i syfte att trygga tillgången till postservice i den glesaste glesbygden. Även detta är något som PTS ser positivt på och myndigheten har påbörjat ett arbete med att skapa förutsättningar för en utvecklad samverkan med regionala aktörer. (avsnitt 12.4)

Landsbygdsprogrammet

I avsnitt 12.6 pekar utredningen förtjänstfullt på andra möjligheter att främja en god tillgång till service som Landsbygdsprogrammet 2014–2020 ger. Enligt PTS bedömning kan de stöd till investeringar i transportlösningar, investeringar för utlämningsställen av matkassar och den kompetensutveckling som utredningen lyfter fram bland annat bidra till att det skapas förutsättningar för de regionala lösningar som utredningen efterlyser på postområdet.

Catarina Wretman

Yttrandet har beslutats av ställföreträdande generaldirektör Catarina Wretman. I ärendets slutliga handläggning har även avdelningschefen Sten Selander och utredaren Pär Lindberg (föredragande) deltagit.